

nyersanyaga a térségben található kékes árnyalatú hidrokvarcit. A leletek arra utalnak, hogy a hidrokvarcitgyűjtés a területen legalább a felső paleolitikum kezdetével megindult.

LENGYEL GYÖRGY – SZOLYÁK PÉTER

10. Arnót, Répás-alja

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Sza, Á

2007. december 7-én helyszíni szemlét végeztünk a Répás-dűlő Ny-i oldalán tervezett ipari övezetben. A terület domborzati adottságai alapján feltételeztük, hogy emberi megtelepedésre alkalmas lehetett a környezet. Az Arnót–Sajópálfala út mellett húzódó terület teljes felszíne réti jellegű növényzettel fedett. Főleg a középső és É-i szakaszokon viszonylag nagy felszíni leletintenzitást tapasztaltunk császárkori, valamint Árpád-kori kerámialeletek formájában.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

11. Babócsa, Basakert

(Somogy megye) Á, Kk

A Basakert területén az 1980-as években dr. Magyar Kálmán vezetésével folytak ásatások. A 2007. évi megelőző feltárás azért vált szükségessé, mert a sáncon jelenleg is átvezető út helyére egy gyalogoshidat szándékozott építeni a helyi önkormányzat. Célunk volt a sáncárok eredeti mélységének megállapítása illetve a tervezett gyaloghíd vonalába eső objektumok, esetleg a sánc megmaradt faszerkezetének feltárása.

2007. augusztus 6–10. között dolgoztunk a lelőhelyen. Először a tervezett híd vonalában kotróval átvágtuk a két sáncot a sárga altalajig, majd géppel illetve – az alsó részén – kézzel megkerestük a sáncárok alját. A két sánc alatt a sárga altalajban 9 objektumot: több Árpád-kori kerámiát és tégladarabokat tartalmazó gödör mellett – a belső sánc külső, árok felőli részén – két sekély, a sáncárokkal nagyjából párhuzamosan haladó, sekély árkot találtunk. Ez utóbbiak tartozhatnak a sánchoz, a többi objektum korábbi lehet annak megépítésénél.

Munkatárs: Molnár László technikus.

MOLNÁR ISTVÁN

12. Bag, Peres-dűlő

(MRT 13. k. 3–4. lh.)

(Pest megye) Ő

A több mint másfél évszázada ismert régészeti lelőhely területén ipari park kialakítását tervezte a helyi önkormányzat. Ezzel kapcsolatban a területen helyszíni szemlét tartottam, amelynek során kiderült, hogy a lelőhely D-en, az eddig ismertnél valamivel nagyobb. A lelőhely jelenleg ismert határán kívül, az Egres-patakotól D-re, az M3 autópálya és a patak között félúton egy kb. 20–25 m-es körzetben néhány jellegtelen, de kétségtelenül régészeti korú, kézzel formált (őskori?)

cserepet gyűjtöttünk. A felszíni nyomok alapján nem lehet megállapítani, hogy a Peres-dűlői lelőhelyhez tartozó kiszántott objektum nyomait találtuk meg, vagy pedig egy új, eddig ismeretlen lelőhellyel kell itt számolnunk. Ideiglenesen a 4/a számot adtuk neki.

A területről korábban Czajlik Zoltán⁴ és Miklós Zsuzsa (publikálatlan) készített légi fotót. Erről kiderül, hogy a terület közvetlen közelében, illetve rajta keresztül húzódik egy szokatlanul nagyméretű, feltehetően őskori, ismeretlen funkciójú hármaskörökrendszer. Ennek kis része érinti az ipari park területét, de főként azt a területét, ahol a már ismert Peres-dűlői (3–4.) lelőhely fekszik.

KULCSÁR VALÉRIA

13. Baja, Bajaszentistván

(Bács-Kiskun megye) Kk, Kú, Tö

2007. augusztus 6-án terepbejárást végeztem az 511. sz., Baját elkerülő főút nyomvonalát, 200 m széles sávban.

1. *lelőhely*: A főút 156+000–156+150 km-szelvény közötti szakaszán, Bajaszentistvántól É-ra, a Kertészet néven nyilvántartott régészeti lelőhelytől K-re, egy napraforgótábla É-i sarkában, 150 m átmérőjű körben meghatározhatatlan korú, és a kora újkorra (17–18. század) datálható kerámiatöredékek kerültek elő, recens törmelékkel együtt.

2. *lelőhely*: A főút 156+400 km-szelvényével egy magasságban, a nyomvonalról Ny-ra, Bajaszentistvántól ÉK-re egy kb. 100 m átmérőjű, 8–10 m magas homokdombot figyeltem meg. A domb É-i részén szőlőt telepítettek, D-i részét napraforgótábla érintette, a domb teteje kimaradt a művelésből. A domb tetején újkori törmelék mellett ismeretlen korú, illetve késő középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttem.

3. *lelőhely*: A főút 157+950 km-szelvényénél, a Müller-tanyától É-ra, a nyomvonal egy kb. 150×100 m-es homokdombot vágott. A domb egy lucernás közepén emelkedett, a domb tetején a növényzet nagyon ritka volt, a D-i részen egy sáv frissen volt szántva. A dombtetőn, illetve a szántásban, a homokos altalajon újkori, esetleg török kori és ismeretlen korú kerámiatöredékeket, paticsot gyűjtöttem.

A felszíni leletek szóródása egyik lelőhelyen sem volt intenzív.

REMÉNYI LÁSZLÓ

14. Bakonszeg, Remete-tő

(Hajdú-Bihar megye) U, R?, Sza, A

2007. július 2–20. között tervezett szabadidő központ helyén, három épület és a szennyvíztároló területén

4 CZAJLIK Z.: Légi régészeti kutatások Magyarországon 2002-ben. In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2002. Budapest, 2004. 164., 1. kép.

mintegy 420 m²-en végeztünk megelőző feltárást. Ennek során összesen 41 objektumot tártunk fel, közülük kettő nem bizonyult régészeti jelenségnek.

Egy kis kerek, sekély gödör képviselte egyedül az őskort. Valószínűleg a neolitikumra, vagy a rézkor első felére keltezhetjük.

A római császárkori *szarmata* településhez 20 objektum tartozott. Sikerült feltárnunk egy lekerekített sarkú, téglalap alakú, félig földbe mélyített, két középső oszlopos házat. A feltárt három kerek kútból kettő betöltésének felső részéből – a kerámia- és állatcsont-töredékek mellett – nagy mennyiségű égett paticstöredék került napvilágra. Ezekhez 16 kerek, többnyire méhkas alakú tárológödör tartozott.

A területen a *késő avar időszakban* (8–9. sz.) is volt egy település, melynek 13 objektumát tártuk fel. A két, félig földbe mélyített téglalap alakú ház sarkaiban kerültek elő a kemencék. A településrészletet behálózták az U-keresztmetszetű, fekete humuszos betöltésű árkok, melyekből tízet sikerült rövidebb-hosszabb szakaszon kibontanunk. Mindössze egyetlen erre az időszakra keltezhető gödör került elő.

Öt objektum keltezése, kerámiaanyag hiányában, kérdéses maradt.

Munkatársak: Timár Boglárka régészhallgató, Tóth Mihályné és Balogh Csaba technikusok, Tóth Miklós rajzoló.

DANI JÁNOS – SZOLNOKI LÁSZLÓ

15. Bakonya-Begykuta, Mokrád-dűlő

(Baranya megye) RÓ?

2007. augusztus 13-án régészeti leletmentést végeztünk a lelőhelyen, ahol az ÉNy–DK irányú földút K-i oldalában levő vízvezető árokban egy emberi combcsontot mosott ki az esővíz. Sírfoltot vagy beásás nyomát nem találtuk. A váz Ny–K irányítású volt, nyújtott testhelyzetű, mellékletet nem találtunk. A váz hossza 142, a vállszélesség 41 cm volt. Az alsó állkapocs a bal váll alatti bordák helyén volt. A kézfejek, a lábfejek, a jobb láb, a jobb alkar, a bordák, a lapockák, a csípő és a gerinc hiányoztak. Fogai kopottak voltak és hiányosak. A koponya a jobb vállra dőlt. A hiányzó csontokat és az állkapcsot valószínűleg a vízmosás mozdította el. A rövid csontváz és kopott fogak együttese öreg emberre utal. A közelben található római villa (Bakonya-Csucsá) és a néhány méterre levő római kori vízvezeték alapján esetleg római kori maradványokra gondolhatunk. A csontokat dokumentálás után a BMMI Régészeti osztályára szállítottuk.

GÁBOR OLIVÉR

16. Baks, Temetőpart

(Csongrád megye) B

2006 őszén egy 20 tárgyból álló, késő bronzkori, szétosztott bronzdepót gyűjtöttünk össze a lelőhely frissen tárcsázott felületének egy pontján. A kincsleletet hitelesítő ásatást 2007. július 9. és augusztus 8. között végeztük az ELTE Régészettudományi Intézete és a szegedi Móra Ferenc Múzeum együttműködésében. Célunk az volt, hogy tisztázzuk a felszínre került eszközök valós leletösszefüggését, valamint megvizsgáljuk, hogy rejtőznek-e további bronzeszközök a föld alatt.

A 2006-ban előkerült bronzegyüttes helyén egy 20×20 méteres kutatószelvényt jelöltünk ki. A kincslelet helyén, a mélyebb rétegekben a depó újabb tárgyait találtuk meg: bronzsarlókat, tokosbaltákat. Ide rejtették el az ásatás egyik legszebb leletét, egy apró agyagedénykét, mely 14 darab, finoman díszített aranykarikát tartalmazott.

Ezzel párhuzamosan a lelőhely 28 hektáros területének megközelítőleg a felét 50×50 méteres négyzetekre osztottuk és az így kapott felületeket fémkereső műszereinkkel átvizsgáltuk, az előkerülő bronztárgyak pontos helyét térképen rögzítettük. Ezzel a módszerrel csaknem 1000 szórvány bronztárgyat találtunk a szántott rétegben. A tárgyak az egykori település felszínén nem egyenletesen szóródtak szét. Legszebb leleteink egyike egy díszített pengéjű, tömör markolatú bronzkard négy összeillő darabja volt, de tokosbaltákat, tüköt, késeket, nyílhegyeket, öntőlepenyákat és más eszköztöredéket is sikerült összegyűjtenünk.

A szisztematikus leletgyűjtés eredményeként az 1. depó helyétől 15–20 méterre újabb bronzkincsre (2. depó) bukkantunk. A szántás által megbolygatott, széthúzott együttes csaknem 30 tárgyat tartalmazott: tokosbaltákat, sarlókat, nyersanyagrogókat és fűrészeket. Itt is egy kutatószelvényt nyitottunk a szétszóródott bronztárgyak fölé.

A kutatás során a két depó helyén kívül még három olyan helyet találtunk, ahol a bronztárgyak az átlagosnál nagyobb sűrűségben fordultak elő. Ezeket a helyeket kisebb kutatószelvényeket jelöltünk ki, hogy tisztázzuk a fémtárgyak koncentrációjának okait, de újabb depóra már nem bukkantunk.

Az 5 kutatóárokkal összesen 650 m²-felületet kutatunk át. A feltárt méhkas alakú gödrök, amorf gödörkomplexumok egy kivételével a Gáva-kultúra időszakába sorolható objektumban a klasszikus halomsíros kultúra változatos formaspektrumú kerámiaanyaga került elő, egy pecsétlős fejű tű és egy fűrészpenge kíséretében. Sikerült tisztáznunk, hogy mindkét bronzkincset a késő bronzkori településen belül rejtették el. Előkerülési helyükön az egykori házakhoz tartozó cölöplyukakat, az épületek környezetében ásott terménytároló és agyagki-termelő gödröket találtunk. A gödrök betöltésében lévő összeégett házfaltapasztások, olvadt kerámiadarabok, nagy mennyiségű szénre égett gabonaszem és hamus föld arra utalt, hogy a telepet fennállása alatt egy nagyobb krízis érte. A késő bronzkori telep valószínűleg a kora vaskor idején is lakott volt. Erre a Basarabi-kultúra jellegzetes bekarcolt motívumaival díszített cseréptöredéke, egy vasból készült tokosbalta és néhány jellegzetes keleti típusú bronz szíjelosztó utalt.